

ЦЕНТР ПРОТИМІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Центру протимінної діяльності
полковник Євгеній БІРЮКОВ

« 30 » _____ 20 26 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Операторам протимінної діяльності щодо організації заходів безпеки під час здійснення процесів протимінної діяльності в районах підвищеного ризику

Розробник:

Відділ планування, організації та координації

заходів протимінної діяльності Центру протимінної діяльності

Чернігів 2026

« 24 » аркушів	Підг. № 66
« 30 »	03 2026
Центр протимінної діяльності	

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	3
2. Нормативно-правова база	3
3. Терміни та визначення	4
4. Позначки та скорочення	4
5. Загальні принципи безпеки.....	5
6. Системна оцінка ризиків.....	5
7. Планування здійснення процесів ПМД.....	6
8. Заходи безпеки під час нетехнічного обстеження.....	9
9. Заходи безпеки під час операцій з гуманітарного розмінування/технічного обстеження.....	10
10.Здійснення процесів ПМД поблизу розташування підрозділів та елементів системи інженерних загороджень.....	12
11.Заходи безпеки при обстрілах.....	13
12.Загроза БПЛА.....	13
13.Медичне забезпечення	14
14.Наземна евакуація персоналу з району підвищеного ризику.....	15
15.Підсумок.....	16
16.Додатки:	
Додаток 1. Комплексна оцінка ризиків для проведення процесів протимінної діяльності.....	17
Додаток 1а. Приклад кольорової матриці оцінки ризиків для проведення процесів протимінної діяльності.....	19
Додаток 2. Форма щоденної оцінки ризиків на місці.....	23
Додаток 3. Польова картка сапера.....	25
Додаток 4. План евакуації персоналу.....	26

1. Загальні положення

1.1. Методичні рекомендації «щодо організації заходів безпеки під час здійснення процесів протимінної діяльності в районах підвищеного ризику» розроблено з метою збереження життя та здоров'я персоналу груп гуманітарного розмінування та мирного населення під час здійснення процесів протимінної діяльності в умовах воєнного стану.

1.2. Основним призначенням методичних рекомендацій є надання операторам протимінної діяльності (далі – оператори ПМД) основних рекомендацій для забезпечення заходів безпеки під час здійснення процесів протимінної діяльності в районах підвищеної небезпеки та реалізації Плану виконання заходів гуманітарного розмінування деокупованих територій України на рік (далі – План гуманітарного розмінування), а також основних положень Національної стратегії протимінної діяльності на період до 2033 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 616-р та впорядкування узгодження проведення операцій з гуманітарного розмінування/технічного обстеження та нетехнічного обстеження, з місцевими органами виконавчої влади та місцевими органами самоврядування (далі – ОВА та ТГ).

1.3. Районом підвищеного ризику вважається 50-ти кілометрова зона від лінії бойового зіткнення та/або державного кордону де існує підвищений рівень ризиків, пов'язаний з активними бойовими діями та умовами воєнного стану, а саме:

- ракетною небезпекою;
- дистанційним мінуванням;
- використанням ударних безпілотних літальних апаратів;
- артилерійськими обстрілами;
- активізацією бойових дій;
- виконанням бойових (спеціальних) завдань Силами безпеки та оборони;
- наявністю діючих мінно-вибухових загороджень встановлених Силами безпеки та оборони для стримування та відсічі збройної агресії рф.

1.4. Методичні рекомендації не поширюється виключно на процеси протимінної діяльності: розмінування/технічного обстеження та нетехнічного обстеження, а можуть застосовуватись операторами ПМД до будь яких процесів включаючи інформування населення про ризики, пов'язані з мінами та вибухонебезпечними залишками війни, очищення районів ведення бойових дій, розмінування акваторій та проведення будь яких інших заходів протимінної діяльності.

2. Нормативно-правова база

Під час здійснення процесів протимінної діяльності оператор протимінної діяльності має діяти відповідно до:

- Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» від 06.12.2018 року № 2642-VIII;
- ДСТУ 8820:2023 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Основні положення»;
- ДСТУ 8820-1:2023 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Частина 1. Система управління якістю»;
- ДСТУ 8820-3:2024 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Частина 3. Система управління інформацією»;
- ДСТУ 8820-4:2025 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Частина 4. Процеси механізованого розмінування»;
- ДСТУ 8820-5:2024 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Частина 5. Процеси вивільнення територій («ленд-реліз»)»;
- внутрішніх стандартно-операційних процедур;

3. Терміни та визначення

У цьому документі використовуються такі терміни:

Нетехнічне обстеження – збір інформації про можливу наявність вибухонебезпечних предметів без застосування технічних засобів.

Технічне обстеження – обстеження території із застосуванням технічних засобів пошуку.

Гуманітарне розмінування – комплекс заходів, які проводяться операторами протимінної діяльності з метою ліквідації небезпек, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами.

Вибухонебезпечний предмет – вибухові матеріали промислового призначення та саморобного виготовлення, боєприпаси, що містять вибухові речовини, а також біологічні та хімічні речовини.

Район підвищеного ризику – 50-ти кілометрова зона від лінії бойового зіткнення та/або державного кордону;

4. Позначки та скорочення

ОВА – обласна військова адміністрація;

ТГ – територіальна громада;

ЦПМД – центр протимінної діяльності;

Оператор ПМД – оператор протимінної діяльності;

НТО – нетехнічне обстеження;

ТО – технічне обстеження;

ІНРМ – інформування населення про ризики, пов'язані із мінами та вибухонебезпечними залишками війни;

ОРВБД – очищення району ведення бойових дій;

ІЗТ/ЗТ – імовірно забруднена територія забруднена ВВП територія;

ВВП – вибухонебезпечні предмети;

РЕБ – радіоелектронна боротьба;

БПЛА – безпілотні літальні апарати різних типів;

СУПМД – система управління інформацією протимінної діяльності.

5. Загальні принципи безпеки

5.1. Основними принципами безпеки є:

Забезпечення безпеки діяльності ґрунтується на низці базових принципів, які визначають підходи до організації здійснення процесів протимінної діяльності, ухвалення рішень та реагування на потенційні загрози. Дотримання цих принципів є обов'язковим для всього персоналу оператора ПМД та спрямоване на мінімізацію ризиків і створення безпечного робочого середовища.

5.2. Пріоритет життя та здоров'я персоналу.

Найвищою цінністю для керівництва оператора ПМД є життя та здоров'я персоналу. Усі управлінські рішення, планування процесів та операційні дії повинні прийматися з урахуванням цього принципу. Жодне завдання або операційна необхідність не можуть виправдовувати дії, що створюють невинуватий ризик для персоналу. У випадках виникнення небезпечних ситуацій персонал оператора ПМД має право припинити виконання процесів до усунення загрози або отримання додаткових інструкцій щодо безпечного виконання завдання.

5.3. Суворе дотримання стандартно операційних процедур.

Стандартно операційні процедури встановлюють чіткий порядок виконання процедур, правила поведінки в різних ситуаціях та вимоги до безпечної організації процесів ПМД. Їх виконання є обов'язковим для всього персоналу оператора ПМД без винятку. Дотримання стандартно-операційних процедур забезпечує однаковий і передбачуваний підхід до виконання процесів ПМД, знижує ймовірність помилок та сприяє підвищенню загальної безпеки.

5.4. Постійний контроль безпекової ситуації.

Безпека потребує безперервного моніторингу, оцінки ризиків та оперативної обстановки. Це передбачає регулярний нагляд за умовами виконання процесів ПМД, технічним станом обладнання та транспортних засобів, дотриманням встановлених правил та своєчасне виявлення будь-яких відхилень або потенційних загроз пов'язаних з умовами воєнного стану та його особливостями. У разі зміни ситуації повинні оперативно вживатися відповідні заходи для запобігання наслідків та забезпечення стабільного та безпечного виконання процесів ПМД.

Дотримання зазначених принципів формує основу ефективної системи управління безпекою та сприяє збереженню життя та здоров'я персоналу, а також безперервності діяльності виконанню процесів ПМД.

6. Системна оцінка ризиків.

6.1. Ефективне управління безпекою передбачає постійне виявлення, аналіз та оцінку потенційних ризиків. Це включає ідентифікацію можливих небезпек, визначення ймовірності їх виникнення та оцінку можливих наслідків. На основі отриманих результатів розробляються та впроваджуються заходи щодо запобігання або мінімізації ризиків. Такий підхід дозволяє своєчасно реагувати на зміни умов діяльності та підвищувати загальний рівень безпеки.

6.2. Перед початком виконання процесів протимінної діяльності в районі підвищеного ризику проводиться комплексна оцінка ризиків з визначенням ймовірних наслідків (додаток 1) за такими основними напрямками:

6.2.1. Військові ризики.

Оцінюється поточна безпекова ситуація в районі виконання процесів:

- наявність або відсутність активних бойових дій;
- інтенсивність артилерійських, ракетних та мінометних обстрілів;
- активність безпілотних літальних апаратів (БПЛА), включаючи розвідувальні та ударні.

6.2.2. Інженерні загрози.

Аналізуються типи загроз, пов'язані безпосередньо з вибухонебезпечними предметами в районах проведення процесів ПМД:

- типи мін, боєприпасів та інших вибухонебезпечних залишків війни;
- наявність мін-пасток, розтяжок та саморобних вибухових пристроїв;
- залишки фортифікаційних споруд (окопи, бліндажі, укріплення), які можуть містити приховані загрози.

6.2.3. Природні фактори.

Враховуються умови навколишнього середовища, що можуть впливати на безпеку та ефективність робіт:

- особливості рельєфу місцевості (яри, схили, заболочені ділянки);
- погодні умови (опади, температура, вітер, видимість);
- стан рослинності (густота, сезонні зміни, наявність високої трави або чагарників).

7. Планування здійснення процесів ПМД

7.1. Планування виконання процесів ПМД в районі підвищеного ризику повинно здійснюватися з урахуванням оцінки загроз, можливих змін оперативної обстановки та необхідності швидкого реагування на надзвичайні ситуації. Такий план має бути комплексним документом та/або окремою процедурою, який визначає порядок організації здійснення процесів ПМД, забезпечує координацію дій персоналу оператора ПМД та сприяє мінімізації ризиків для життя та здоров'я.

7.2. План виконання процесів ПМД в районі підвищеного ризику повинен включати такі основні елементи:

7.2.1. Карта небезпечних зон.

У плані обов'язково має бути детальна карта районів на яких планується здійснення процесів ПМД з урахуванням наявних імовірно забруднених/забруднених вибухонебезпечними предметами територій (ІЗТ/ЗТ). На карті відображаються ділянки можливого дистанційного мінування, райони бойових дій, деокуповані території, місця виявлення вибухонебезпечних предметів, а також інші фактори ризику пов'язаних з умовами воєнного стану. Карта повинна регулярно оновлюватися на основі нової інформації, отриманої

від місцевих органів самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, військових структур, системи управління інформацією IMSMA та інших джерел.

7.2.2. Маршрути доступу.

У плані необхідно визначити безпечні маршрути доступу до районів здійснення процесів ПМД. Ці маршрути повинні проходити через перевірені або очищені території та враховувати стан доріг, можливі загрози обстрілів, наявність блокпостів та інші фактори, що можуть впливати на безпечне пересування персоналу і техніки. Маршрути доступу мають бути чітко позначені на картах та доведені до відома всіх членів команди.

7.2.3. Маршрути евакуації.

Окремо визначаються декілька (не менше двох) альтернативних маршрути евакуації персоналу у разі виникнення надзвичайної ситуації, зокрема поранення працівників, раптового загострення оперативної обстановки та зміною безпекової ситуації або інших небезпечних подій. Ці маршрути повинні бути максимально короткими, безпечними та доступними для використання транспортом. Персонал має бути попередньо ознайомлений з ними та пройти відповідні інструктажі.

7.2.4. Місця укриттів.

У плані повинні бути визначені найближчі укриття або безпечні місця, які можуть використовуватися у випадку повітряної тривоги, артилерійського обстрілу чи інших загроз. Це можуть бути обладнані сховища, підвальні приміщення, спеціально підготовлені захисні споруди або природні укриття. Інформація про їх місцезнаходження повинна бути відома всьому персоналу, а доступ до них — забезпечений у будь-який час.

7.2.5. Медичні заклади.

План має містити інформацію про найближчі медичні заклади, здатні надати екстрену медичну допомогу. Вказуються їх точні адреси, контакти, відстань від місця проведення робіт та орієнтовний час транспортування постраждалого. Також визначається порядок медичної евакуації та взаємодії з медичними службами у випадку травмування або інших невідкладних станів.

7.2.6. Узгодження здійснення процесів ПМД з місцевими органами самоврядування та місцевими органами виконавчої влади.

7.3. Ефективне та безпечне здійснення процесів ПМД потребує тісної взаємодії з місцевими органами самоврядування та місцевими органами виконавчої влади (ОВА та ТГ). Таке узгодження забезпечує координацію дій між усіма залученими сторонами, сприяє своєчасному отриманню необхідної інформації про стан оперативної безпекової ситуації, а також допомагає враховувати потреби місцевих громад.

7.4. Перед початком здійснення операційної діяльності оператор ПМД, повинен офіційно повідомити відповідні місцеві органи самоврядування та місцеві органи виконавчої влади (ОВА та ТГ) про заплановане здійснення процесів ПМД. У межах цієї взаємодії узгоджуються порядок проведення процесів, строки їх виконання, порядок обміну інформацією, можливі обмеження доступу до певних ділянок та інші організаційні питання.

7.5. Важливою складовою такої співпраці є обмін інформацією під час виконання процесів ПМД, а також важлива підтримка постійного зв'язку із представниками місцевих органів самоврядування (ТГ) для оперативного реагування на зміни безпекової ситуації, координації дій у разі виникнення надзвичайних подій та узгодження подальших етапів діяльності.

7.6. Комплексне врахування зазначених елементів під час планування здійснення процесів ПМД дозволяє підвищити рівень безпеки персоналу та місцевого населення, забезпечити оперативне реагування на загрози пов'язані з умовами воєнного стану та організувати ефективну здійснення процесів ПМД в районах підвищеного ризику.

7.7. Координація з Силами безпеки та оборони.

Під час здійснення процесів ПМД в районах підвищеного ризику, важливо забезпечити належну координацію з Силами безпеки та оборони (військовими підрозділами, національною поліцією, підрозділами ДСНС, ДПСУ, НГУ тощо). Така взаємодія дозволяє уникнути небезпечних ситуацій, забезпечити доступ до необхідної інформації та гарантувати безпечні умови для виконання операційної діяльності. Координація з військовими структурами повинна здійснюватися на всіх етапах підготовки та здійснення процесів ПМД.

7.8. Перед початком здійснення процесів ПМД оператор ПМД повинен виконати такі дії:

7.8.1. Організувати взаємодію з Силами безпеки та оборони.

Перед початком активностей оператору ПМД необхідно узгодити свою діяльність за процесами ПМД з відповідними військовими органами, які здійснюють заходи з стримування та відсічі збройної агресії рф в районах підвищеного ризику. Це дозволяє переконатися, що район де планується здійснення процесів ПМД не використовується для активних військових операцій, навчальних полігонів, діючих систем інженерних загороджень, які можуть створити додаткову небезпеку для персоналу. Організація такої взаємодії дозволить переконатись у сприятливій поточній оперативній обстановці в районі підвищеного ризику.

7.8.2. Узгодити здійснення процесів ПМД з Силами безпеки та оборони.

Оператор ПМД має чітко визначити та узгодити з Силами безпеки та оборони межі територій на який плануються здійснюватися процеси ПМД. Узгодження меж дозволяє уникнути випадкового заходу на території, які можуть

бути обмежені для цивільного доступу, а також допомагає запобігти конфліктам інтересів із Силами безпеки та оборони, що діють у цьому районі.

Налагоджена та системна взаємодія з Силами безпеки та оборони є важливим елементом безпечної та ефективної організації виконання процесів ПМД, особливо в районах районі підвищеного ризику.

8. Заходи безпеки під час нетехнічного обстеження

8.1. Процес з НТО в районах підвищеного ризику має особливі небезпеки пов'язані із загрозою ударів БПЛА, артилерійських обстрілів, ракетних небезпек, тощо, тому команди з НТО мають дотримуватись заходів безпеки, а саме:

8.1.2. Пересуватися виключно перевіреними дорогами та маршрутами.

Переміщення повинно здійснюватися виключно дорогами або шляхами, які вже використовуються місцевим населенням, службами або були попередньо перевірені. Забороняється сходити з таких маршрутів або пересуватися через поля, лісосмуги, узбіччя чи інші ділянки, де може існувати ризик наявності мін та вибухонебезпечних залишків війни.

8.1.3. Використовувати засоби індивідуального захисту.

Під час здійснення процесу НТО членам команди рекомендовано використовувати засоби індивідуального захисту, а саме: каски, бронежилети (не менше 3-го класу), захисні окуляри, тощо. Це допомагає знизити ризик травмування у випадку уламкових уражень, випадкових вибухів або інших небезпечних подій.

8.1.4. Антидронові заходи.

Групи з НТО мають бути забезпечені антидроновими пристроями з метою детектування дронів та/або модульні купольні РЕБ (за згодою Сил безпеки та оборони) з метою дезорієнтації ударних/розвідувальних БПЛА. Це надасть можливість знизити ризик від БПЛА та своєчасно прийняти рішення щодо подальшої діяльності у разі погіршення безпекової ситуації.

8.2. Під час проведення НТО забороняється:

8.2.1. Заходити у покинуті окопи, бліндажі або інші фортифікаційні споруди (місця розташування підрозділів та елементів системи інженерних загороджень). Такі місця часто можуть бути заміновані, містити міни пастки, нерозірвані боєприпаси та/або інші вибухонебезпечні предмети. Навіть якщо вони виглядають безпечними, доступ до них категорично заборонений.

8.2.2. Торкатися або переміщувати підозрілі предмети.

У разі виявлення будь-яких підозрілих предметів, що можуть становити небезпеку (боєприпаси, їхні частини, невідомі металеві або пластикові предмети тощо), категорично забороняється їх торкатися, переміщувати намагатися самостійно досліджувати та вступати в будь-яку взаємодію. Маркування ІЗТ/ЗТ, фіксування координат, визначення типу небезпечної території здійснюється відповідно до стандартно-операційних процедур оператора ПМД на безпечній відстані.

Дотримання зазначених вимог дозволяє значно зменшити ризики для персоналу та забезпечує безпечне проведення нетехнічного обстеження в районах підвищеного ризику.

9. Заходи безпеки під час операцій з гуманітарного розмінування/технічного обстеження

9.1. Операції з гуманітарного розмінування/технічного обстеження районах підвищеного ризику належить до найбільш небезпечних процесів протимінної діяльності, оскільки передбачають загрозу ударів БПЛА, артилерійських обстрілів, ракетних ударів, тощо, безпосередньо під час здійснення процесів. Тому всі дії персоналу повинні виконуватися чітко відповідно до встановлених стандартно-операційних процедур та інструкцій заходів безпеки.

9.2. Керівник операції з гуманітарного розмінування/технічного обстеження несе персональну відповідальність за організацію безпечного виконання завдань та своєчасне прийняття рішень щодо призупинення або припинення робіт. Керівник операцій має організувати заходи щодо зменшення ризиків, а саме:

9.2.1. Обладнання укриття.

В районах здійснення операцій гуманітарного розмінування/технічного обстеження або безпосередньо на ІЗТ/ЗТ мають бути обладнані укриття (безпечні місця) для персоналу груп розмінування. Це можуть бути заглиблені сховища, підвальні приміщення, спеціально підготовлені захисні споруди або природні укриття.

9.2.2. Розосередження технічних засобів.

Механізовані засоби розмінування, автотранспорт, обладнання інші технічні засоби, мають бути розосереджені на безпечну відстань один від одного. За потреби здійсненні заходи маскування. Розглянути можливість обмеження часу перебування на одному ж тому самому місці довготривалий час, з можливим переглядом розташування адміністративних зон враховуючи особливості рельєфу.

9.2.3. Антидронові заходи.

Групи гуманітарного розмінування мають бути забезпечені антидроновими пристроями з метою детектування дронів та/або модульні купольні РЕБ (за згодою Сил безпеки та оборони) з метою дезорієнтації ударних/розвідувальних БПЛА. Це надасть можливість знизити ризик та вплине на своєчасність прийняти рішення щодо подальшої діяльності у разі погіршення безпекової ситуації.

9.2.4. Підготовчі заходи.

Перед початком операцій з гуманітарного розмінування/технічного обстеження в районах підвищеного ризику має враховуватись існування загрози повторного дистанційного мінування адміністративної зони та/або перевіреної

території, очищеної смуги, тощо, в зв'язку з цим обов'язково проводяться підготовчі заходи, які в себе включають:

- щоденна оцінка ризиків безпосередньо на ділянці (додаток 2);
- кабінетне дослідження району/ділянки здійснення процесів;
- аналіз та подальший моніторинг безпекової ситуації;
- врахування погодних та кліматичних умов;
- вивчення типів небезпек присутніх в районі виконання процесів;
- чітка та повна взаємодія з ОВА/ТГ та Силами безпеки та оборони.

9.2.5. Обстеження (розвідка) місцевості.

Проводиться попереднє обстеження території для оцінки її стану, визначення можливих загроз, типу місцевості, особливості рельєфу, безпечні зони для:

- укриття у разі небезпеки;
- безпечних під'їзних шляхів;
- пересування персоналу;
- розміщення обладнання;
- відпочинку персоналу.

Ці зони повинні бути перевірені, чітко позначені та доведені до персоналу оператора ПМД (додаток 3).

9.2.6. Організація зв'язку.

Зв'язок має бути організований в середині груп та з керівництвом операцій, а також з місцевими органами виконавчої влади (ТГ) та/або представниками Сил безпеки та оборони (блок-пост, поліцейський офіцер громади, оперативний черговий ДСНС, тощо) з метою постійного моніторингу безпекової ситуації в районі проведення операцій. Організація зв'язку в себе включає:

- безперервний надійний зв'язок між всіма учасниками процесу;
- призначається відповідальна особа за комунікацію з ОВА та ТГ;
- обмеження використання мобільних стільникових пристроїв на ІЗТ/ЗТ;
- обмеження фото/відео
- блокування передачі геопросторових даних на всіх пристроях;
- визначення резервних каналів зв'язку;
- встановлюються контрольні часові інтервали для виходу на зв'язок.

9.3. Під час операцій з гуманітарного розмінування/технічного обстеження забороняється:

- скупчення персоналу, техніки, обладнання;
- відсутність медичного забезпечення;
- відсутність або ігнорування засобів індивідуального захисту;
- відсутність або втрата зв'язку;
- розмінування при недостатньому природному освітленні та поганій видимості або в темний час доби.

А також з врахуванням:

- наявності безпосередньої загрози обстрілів, бойових дій або інших небезпечних факторів;

- відсутності узгодження дій з ОВА/ТГ Сил безпеки та оборони.

Суворе дотримання зазначених вимог є ключовою умовою безпечного та ефективного проведення операції з гуманітарного розмінування/технічного обстеження.

10. Здійснення процесів ПМД поблизу розташування підрозділів та елементів системи інженерних загороджень

10.1. Під час здійснення процесів протимінної діяльності особливу увагу необхідно приділяти територіям, де розташовані або раніше розташовувалися фортифікаційні споруди, розташування підрозділів та елементів системи інженерних загороджень. Такі об'єкти часто використовувалися військовими під час бойових дій і можуть містити вибухонебезпечні предмети, залишки боєприпасів або спеціально встановлені мінно-вибухові загородження. У деяких випадках вони можуть бути навмисно заміновані або обладнані вибуховими пастками з метою ураження осіб, які наближаються до них.

10.2. До об'єктів, що становлять підвищену небезпеку, належать:

10.2.1. Окопи – траншеї та інші оборонні заглиблення, які використовувалися для ведення бойових дій. У таких місцях можуть залишатися міни та вибухонебезпечні залишки війни.

10.2.2. Бліндажі – укріплені підземні або напівпідземні укриття, де могли зберігатися боєприпаси чи інші небезпечні предмети. Через обмежений простір і складні умови огляду вони становлять особливу загрозу.

10.2.3. Спостережні пункти – позиції, з яких здійснювалося спостереження за місцевістю. Такі місця можуть бути обладнані мінно-вибуховими інженерними загородженнями.

10.2.4. Покинута військова техніка – транспортні засоби та/або інше обладнання, залишене на полі бою. Вони можуть містити боєприпаси, паливні матеріали, бути обладнаними мінами-пастками та/або саморобними вибухонебезпечними пристроями.

10.3. Персонал, який здійснює процеси ПМД поблизу таких об'єктів, повинен дотримуватися підвищених заходів безпеки. Забороняється самостійно заходити до фортифікаційних споруд, пересуватися всередині окопів або бліндажів без технічного обстеження/гуманітарного розмінування. Усі місця або предмети які вказують на наявність ВНП та відповідають мінімальним вимогам до даних, повинні бути позначені та задокументовані згідно з ДСТУ 8820-5:2024.

10.4. У разі виявлення потенційно небезпечних об'єктів роботи в цьому районі призупиняються до проведення додаткової оцінки ризиків і визначення безпечного порядку подальших дій.

Дотримання цих вимог дозволяє значно зменшити ризики для персоналу під час роботи в районах із залишками військових укріплень.

11. Заходи безпеки при обстрілах

11.1. В районах підвищеного ризику, який здійснює процеси ПМД, повинен бути підготовлений до швидкого та організованого реагування на загрозу. Для цього всі члени команди мають бути заздалегідь ознайомлені з планом дій у разі обстрілу, місцями укриттів та маршрутами швидкого переміщення до безпечних зон.

11.2. У разі початку обстрілу необхідно негайно виконати такі дії:

11.2.1. Процеси негайно припиняються.

Усі операції з розмінування або нетехнічного обстеження території повинні бути одразу зупинені. Персонал повинен залишити робочі позиції та діяти відповідно до встановленого плану реагування на надзвичайні ситуації.

11.2.2. Персонал переходить до укриття.

Усі члени команди повинні якнайшвидше переміститися до заздалегідь визначених укриттів або безпечних місць. Переміщення повинно здійснюватися організовано та без паніки. У разі, якщо укриття знаходиться на значній відстані персонал переміщується використовуючи перевірені маршрути, допускається використання природних або штучних захисних елементів місцевості.

11.2.3. Керівник групи проводить перекличку.

Після того як персонал досягне укриття, керівник групи зобов'язаний провести перекличку для перевірки наявності всіх членів команди. У разі виявлення відсутніх або поранених працівників приймаються відповідні рішення щодо надання допомоги та організації евакуації, якщо це дозволяє безпекова ситуація.

11.3. Після завершення оцінки безпекової ситуації, перевірки території та отримання дозволу від відповідальних посадових осіб процеси можуть бути відновлені.

Дотримання цих заходів дозволяє зменшити ризики для персоналу та забезпечити швидке реагування на небезпечні ситуації.

12. Загроза БПЛА

12.1. Групи які здійснюють процеси ПМД мають бути забезпечені антидроновими пристроями, акустичними сенсорами та/або модульними купольними засобами РЕБ, оптичними камерами, тощо. Такі технічні засоби забезпечують сприяння збереження життя та здоров'я персоналу, зменшують ризики від БПЛА та підвищують ефективність та якість здійснення процесів.

12.2. У районах підвищеного ризику існує високий ризик появи БПЛА, які можуть використовуватися для розвідки, коригування вогню або здійснення ударів. Тому персонал повинен бути поінформований про можливі загрози та знати порядок дій у разі виявлення безпілота.

12.3. У разі виявлення БПЛА необхідно негайно виконати такі дії:

12.3.1. Процеси зупиняються.

Усі процеси з нетехнічного обстеження або гуманітарного розмінування повинні бути негайно припинені. Персонал повинен припинити будь-які дії на робочій ділянці та підготуватися до переміщення у безпечне місце.

12.3.2. Персонал залишає відкриту місцевість.

Члени команди повинні якнайшвидше покинути відкриті ділянки, які легко спостерігаються з повітря. Необхідно використати підготовлені та визначені укриття, сховища, підвальні приміщення, спеціально підготовлені захисні споруди або природні укриття або інші об'єкти, що можуть зменшити видимість з повітря.

12.3.3. Перебування в укритті триває до моменту зникнення загрози та отримання дозволу керівника групи/керівника операцій на подальші дії.

12.3.4. Після того як загроза минула, керівник групи/керівник операцій оцінює безпекову ситуацію та приймає рішення щодо відновлення процесів або подальшого переміщення команди в безпечні райони.

Дотримання цих заходів допомагає зменшити ризик ураження персоналу в умовах використання БПЛА.

13. Медичне забезпечення

13.1. Під час проведення процесів ПМД медичне забезпечення є важливою складовою системи безпеки. Враховуючи підвищений рівень ризику під час нетехнічного обстеження та гуманітарного розмінування, команди повинні бути забезпечена необхідними медичними засобами та мати чітко визначений порядок надання першої допомоги та евакуації постраждалих.

13.2. Організація медичного забезпечення передбачає організацію взаємодії чіткої взаємодії з медичними закладами які знаходяться в районах здійснення процесів ПМД, а також забезпеченням відповідного обладнання, підготовленого персоналу та транспортних засобів для оперативного реагування у разі травмування або інших надзвичайних ситуацій.

13.3. На місці здійснення процесів ПМД повинні бути:

13.3.1. Індивідуальні аптечки.

Кожен член команди повинен мати індивідуальну аптечку з базовими засобами для надання домедичної допомоги. До її складу можуть входити турнікети, перев'язувальні матеріали, гемостатичні засоби, антисептики та інші необхідні елементи для швидкої зупинки кровотечі та стабілізації стану постраждалого.

13.3.2. Медичний рюкзак.

У складі команди повинен бути спеціально укомплектований медичний рюкзак, який містить розширений набір засобів для надання першої допомоги. Такий рюкзак зазвичай знаходиться у медичного працівника та використовується для надання допомоги у разі серйозніших травм.

13.3.3. Транспорт для евакуації.

На місці здійснення процесів ПМД або поблизу повинні бути доступні транспортні засоби, призначені для оперативної евакуації постраждалих до найближчого медичного закладу. Транспорт має бути справним, готовим до використання у будь-який момент та розташованим таким чином, щоб забезпечити максимально швидке вивезення постраждалого з небезпечної зони.

13.4. Крім того, перед початком операцій з розмінування команда повинна бути ознайомлена з маршрутом медичної евакуації, розташуванням найближчих медичних закладів та порядком дій у разі виникнення травм або інших невідкладних станів.

Належна підготовка та забезпечення медичними засобами значно підвищують шанси на швидке та ефективно надання допомоги постраждалим.

14. Наземна евакуація персоналу з району підвищеного ризику.

14.1. Наземна евакуація є основним способом виведення персоналу оператора ПМД з району підвищеного ризику у разі різкої зміни безпекової ситуації. На кожний окремий процес складається план евакуації.

14.2. План евакуації персоналу (додаток 4) повинен включати:

14.2.1. Визначення способів пересування.

Використання автомобільного транспорту та, за потреби, пішої евакуації. Доведення інформації до всіх учасників евакуації через плани, схеми, знаки або інструкції.

14.2.2. Формування маршрутів руху.

Чітке планування основних та запасних шляхів із урахуванням їх пропускної здатності, стану доріг, можливих перешкод та рівня небезпеки. Враховуючи можливість оперативно змінювати напрям руху залежно від ситуації.

14.2.3. Контроль евакуації.

Організація висування, супровід відповідальними особами, підтримання зв'язку між усіма учасниками евакуації. Взаємодія з правоохоронними органами, рятувальними службами та місцевими органами самоврядування.

14.2.4. Визначення медичних установ.

Узгодження дій та взаємодія з лікарями, клініками або медичними пунктами, які в результаті наслідків, пов'язаних з районом підвищеного ризику, прийматимуть постраждалих.

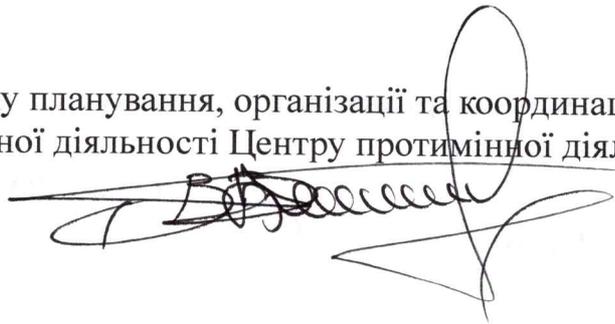
Узгоджений і детально опрацьований план евакуації дозволяє мінімізувати ризики, уникнути паніки та забезпечити максимально безпечне переміщення персоналу у разі різкої зміни безпекової ситуації.

15. Методичні рекомендації щодо організації заходів безпеки під час здійснення процесів протимінної діяльності в районах підвищеного ризику спрямовані на формування єдиного підходу до планування, організації та виконання робіт із пріоритетом збереження життя і здоров'я персоналу та цивільного населення.

15.1. Дотримання викладених принципів, системна оцінка ризиків, належне планування, постійний моніторинг безпекової ситуації та ефективна взаємодія з органами влади, Силами безпеки та оборони є ключовими умовами безпечного та результативного виконання процесів протимінної діяльності.

15.2. Умови воєнного стану вимагають підвищеної уваги до змін оперативної обстановки, швидкого реагування на загрози та суворого дотримання встановлених процедур. Лише комплексний, відповідальний і дисциплінований підхід дозволяє мінімізувати ризики, забезпечити безперервність процесів та досягти головної мети — збереження життя, здоров'я людей і відновлення безпечного середовища на деокупованих територіях України.

Начальник відділу планування, організації та координації
заходів протимінної діяльності Центру протимінної діяльності
підполковник

Павло ВОЗНЮК

Комплексна оцінка ризиків для проведення процесів протимінної діяльності

1. Принцип оцінки ризику

Рівень ризику визначається за формулою:

$$\text{Ризик} = \text{Ймовірність події} \times \text{Наслідки}$$

Оцінка проводиться керівником польової групи або менеджером з безпеки перед початком робіт.

2. Шкала ймовірності ризиків

Рівень	Опис	Бал
Дуже низька	Подія малоймовірна	1
Низька	Подія малоймовірна, але можлива	2
Середня	Подія може виникнути	3
Висока	Подія виникає регулярно	4
Дуже висока	Подія майже неминуча	5

3. Шкала наслідків

Рівень	Опис	Бал
Незначні	незначні пошкодження або порушення роботи	1
Помірні	травми без загрози життю	2
Серйозні	важкі травми або значні пошкодження	3
Критичні	загибель або тяжкі наслідки	4
Катастрофічні	кілька загиблих або значні втрати	5

4. Матриця ризику

Ймовірність / Наслідки	1	2	3	4	5
1	Низький	Низький	Низький	Середній	Середній
2	Низький	Низький	Середній	Середній	Високий
3	Низький	Середній	Середній	Високий	Високий
4	Середній	Середній	Високий	Дуже високий	Дуже високий
5	Середній	Високий	Дуже високий	Критичний	Критичний

5. Класифікація рівнів ризику

Рівень	Значення	Дії
Низький	1–4	Роботи дозволені
Середній	5–9	Роботи дозволені з додатковими заходами безпеки
Високий	10–15	Роботи обмежуються або проводяться після додаткової оцінки
Дуже високий	16–20	Роботи тимчасово призупиняються
Критичний	21–25	Роботи заборонені

6. Основні ризики для 50-кілометрової зони (приклад)

№	Ризик	Ймовірність	Наслідки	Рівень
1	Артилерійський обстріл	-	-	
2	Дистанційне мінування	2	4	Середній
3	Наявність невідомих мінних полів	-	-	
4	Виявлення пасток (booby traps)	-	-	
5	Активність БПЛА	4	5	Дуже високий
6	Нерозірвані боеприпаси	-	-	
7	Покинута військова техніка	-	-	
8	Діяльність диверсійних груп	1	3	Низький
9	Погодні умови	-	-	
10	Складний рельєф	-	-	
	Оцінка ризиків		процеси дозволені з додатковими заходами безпеки	

7. Рекомендації щодо використання таблиці

Перед початком процесу керівник польової групи:

- Аналізує актуальну безпекову ситуацію.
- Визначає рівень ризику для кожної загрози.
- Встановлює заходи зниження ризиків.
- Приймає рішення щодо початку або обмеження процесів.

8. Критерії прийняття рішення

Рівень ризику	Рішення
Низький	процеси дозволені
Середній	процеси дозволені з додатковими заходами
Високий	рішення приймає керівництво оператора
Дуже високий	процеси призупиняються

Приклад кольорової матриці оцінки ризиків для проведення процесів протимінної діяльності

1. Принцип оцінки ризику

Ризик = Ймовірність подій × Наслідки

Оцінка проводиться керівником польової групи або менеджером з безпеки перед початком робіт.

Шкала кольорів

- Низький ризик – процеси дозволені
- Середній ризик – процеси дозволені з додатковими заходами безпеки
- Високий ризик – необхідні обмеження або додаткова оцінка
- Дуже високий ризик – процеси призупиняються
- Критичний ризик – процеси заборонені

2. Матриця ймовірності ризиків

Ймовірність / Наслідки	1 Незначні	2 Помірні	3 Серйозні	4 Критичні	5 Катастрофічні
5 Дуже висока					
4 Висока					
3 Середня					
2 Низька					
1 Дуже низька					

3. Матриця наслідків

	1	2	3	4	5
5					
4					
3					
2					
1					

4. Класифікація рівнів ризику

- **Низький ризик**
  - процеси дозволені
  - стандартні процедури безпеки
- **Середній ризик**
  - процеси дозволені
  - додатковий контроль безпеки
  - посилений моніторинг ситуації

■ Високий ризик

- рішення приймає керівник операції
- можливе скорочення часу процесу
- збільшення дистанцій безпеки

■ Дуже високий ризик

- процеси тимчасово призупиняються
- проводиться повторна оцінка ризиків

■ Критичний ризик

- процеси заборонені

Основні ризики для 50-кілометрової зони (приклад)

Загроза	Ймовірність	Наслідки	Рівень
Артилерійський обстріл	3	5	■
Дистанційне мінування	3	4	■
Нерозірвані боєприпаси	4	4	■
Активність БПЛА	3	3	■
Складний рельєф	2	2	■
Оцінка ризику			■

Рекомендації щодо використання таблиці

Перед початком процесу керівник польової групи:

- Аналізує актуальну безпекову ситуацію.
- Визначає рівень ризику для кожної загрози.
- Встановлює заходи зниження ризиків.
- Приймає рішення щодо початку або обмеження процесів.

8. Критерії прийняття рішення

Рівень ризику	Рішення
Низький	процеси дозволені
Середній	процеси дозволені з додатковими заходами
Високий	рішення приймає керівництво оператора
Дуже високий	процеси призупиняються

9. Рекомендація для оформлення документа:

у Word цю матрицю зазвичай роблять кольоровою таблицею (зелений → жовтий → помаранчевий → червоний → темно-червоний/чорний) і розміщують:

- або у розділі “Оцінка ризиків”
- або як окремий додаток до стандартно-операційної процедури.

Нижче подано розширену таблицю оцінки ризиків для операторів протимінної діяльності для виконання процесів у 50-кілометровій зоні від лінії бойового зіткнення та/або державного кордону.

10. Приклад розширеної таблиці оцінки ризиків для здійснення процесів ПМД

№	Потенційна загроза	Ймовірність	Наслідки	Рівень ризику	Заходи зниження ризику
1	Артилерійський обстріл	Висока	Катастрофічні	Дуже високий	координація з військовими, укриття, обмеження часу робіт
2	Мінометний обстріл	Середня	Критичні	Високий	моніторинг ситуації, визначення укриттів
3	Ракетний удар	Низька	Катастрофічні	Високий	план евакуації, ранне попередження
4	Дистанційне мінування	Середня	Критичні	Високий	щоденна перевірка території
5	Повторне мінування території	Середня	Серйозні	Високий	контроль доступу до ділянки
6	Нерозірвані боєприпаси	Висока	Критичні	Дуже високий	системне обстеження
7	Наявність мінних полів	Висока	Критичні	Дуже високий	технічне обстеження
8	Пастки (booby traps)	Середня	Критичні	Високий	інженерна розвідка
9	Вибух під час знищення ВВП	Низька	Критичні	Середній	дотримання СОП
10	Покинута військова техніка	Середня	Серйозні	Високий	огляд саперами
11	Залишки фортифікацій	Середня	Серйозні	Середній	дистанційний огляд
12	Активність БПЛА	Середня	Серйозні	Середній	спостереження за повітряним простором

№	Потенційна загроза	Ймовірність	Наслідки	Рівень ризику	Заходи зниження ризику
13	Ударні БПЛА	Низька	Критичні	Високий	укриття, маскування
14	Диверсійно-розвідувальні групи	Низька	Критичні	Середній	координація з військовими
15	Незаконне проникнення цивільних	Середня	Серйозні	Середній	огороження території
16	Погодні умови (гроза, сильний вітер)	Середня	Помірні	Середній	призупинення робіт
17	Погана видимість	Середня	Серйозні	Середній	робота лише вдень
18	Складний рельєф	Середня	Помірні	Низький	планування маршруту
19	Густі зарості	Середня	Серйозні	Середній	очищення території
20	Небезпечні тварини	Низька	Помірні	Низький	інструктаж
21	ДТП під час пересування	Середня	Серйозні	Середній	технічний огляд транспорту
22	Поломка техніки	Середня	Помірні	Низький	технічне обслуговування
23	Травмування персоналу	Низька	Серйозні	Середній	медична підготовка
24	Тепловий удар або переохолодження	Низька	Помірні	Низький	контроль умов праці
25	Відсутність зв'язку	Середня	Серйозні	Середній	резервні засоби зв'язку

ФОРМА
щоденної оцінки ризиків на місці

Оператор протимінної діяльності: _____

Підрозділ / команда: _____

Дата: _____

Місце проведення процесу ПМД: _____

процес ПМД:

- Нетехнічне обстеження
- Технічне обстеження
- Розмінування
- інформування населення про ризики пов'язані з мінами та ВЗВ

1. Оцінка безпекової ситуації

Показник	Низький Середній Високий Примітки		
Наявність бойових дій поблизу	☐	☐	☐
Ризик артилерійських обстрілів	☐	☐	☐
Активність БПЛА	☐	☐	☐
Ризик дистанційного мінування	☐	☐	☐
Наявність військових позицій	☐	☐	☐

2. Інженерні загородження

Загроза	Так Ні Примітки	
Мінні поля	☐	☐
Нерозірвані боєприпаси	☐	☐
Пастки (booby traps)	☐	☐
Покинута техніка	☐	☐
Фортифікаційні споруди	☐	☐

3. Природні та технічні фактори

Фактор	Оцінка	Примітки
Погодні умови		
Видимість		
Стан доріг		
Наявність укриттів		

4. Наявність дозвільної документації

Документ	Так	Ні	Примітки
Розпорядження ЦПМД	☐	☐	
План ТО/розмінування	☐	☐	
Інструктаж по ТБ	☐	☐	
План евакуації	☐	☐	
Наявність медичних закладів	☐	☐	

5. Рішення щодо початку здійснення процесу

- процес дозволений
- процес дозволений з обмеженнями
- процес заборонений

Обмеження:

Учасники брифінгу

№ ПІБ Підпис

1

2

3

4

Керівник групи: _____ ПІБ Підпис

ПОЛЬОВА КАРТКА САПЕРА (для ламінування)

Перед початком робіт

- ✓ проведено брифінг
  - ✓ перевірено зв'язок
  - ✓ визначено укриття
  - ✓ визначено маршрути евакуації
-

Під час роботи

- ✓ тримати дистанцію
  - ✓ використовувати засоби захисту
  - ✓ підтримувати радіозв'язок
  - ✓ контролювати повітряний простір
-

У разі небезпеки

1. Зупинити роботи
  2. Повідомити керівника
  3. Перейти до укриття
  4. Дочекатись команди
-

У разі поранення

1. Надати домедичну допомогу
2. Повідомити медиків
3. Організувати евакуацію

Керівник групи: _____ **ПІБ Підпис**

ПЛАН евакуації персоналу

1. Місце здійснення процесу ПМД

(обл/р-он/тг): _____

2. процес ПМД _____

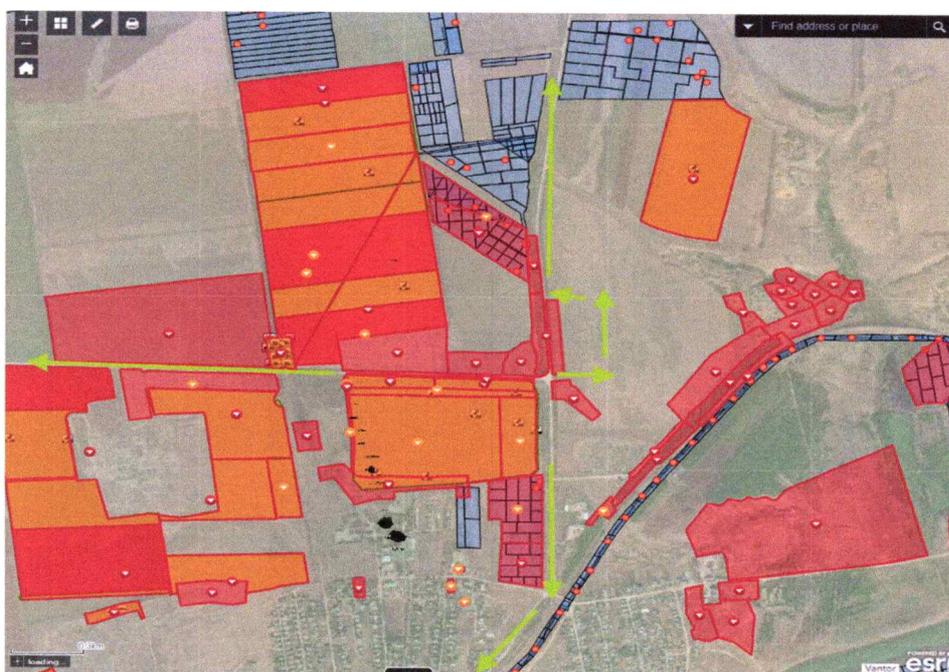
3. Основний маршрут евакуації

_____

4. Резервний маршрут евакуації

_____

5.. Схема евакуації

6. Медичні заклади

Назва Адреса Телефон

7. Контактні особи

Посада

ПІБ

Телефон

Керівник групи

Менеджер з безпеки

Медик

Керівник групи: _____ ПІБ Підпис